

Innhold

Forfatteroversikt 5

Innhold 7

Innledning 11

Klargjøring av sykepleiefokus i en medisinsk verden 12

Kompetansekrav 13

Familieperspektiv 14

Samarbeid med andre yrkesgrupper 14

Kunnskapsbasert praksis 15

DEL I

Sykepleie i nyfødtavdelinger 17

KAPITTEL 1

Kunnskapsbasert praksis 20

Hva er kunnskapsbasert praksis? 20

Hvordan jobbe kunnskapsbasert? 22

Oppsummering 27

KAPITTEL 2

Jus og nyfødt sykepleie 28

Introduksjon 28

Jus og sykepleieren – sentrale regler i helsepersonelloven 28

Jus og den nyfødte pasienten – sentrale regler i pasient-rettigheitsloven og forskrift om barns opphold i helse-institusjon 33

Jus og forskning om nyfødte pasienter 36

Oppsummering 37

KAPITTEL 3

Dokumentasjon av sykepleie i den elektroniske journalen 38

Introduksjon 38

Lovverket 38

Pasientjournalen 39

Elektronisk pasientjournal 39

Dokumentasjonspraksis 40

Standarder i sykepleie 41

Dokumentasjonsmodellen VIPS 45

KAPITTEL 4

Hygiene 51

Aktuelt lovverk 51

Mikrobiologi 52

Bakterier 53

Virus 57

Sopp 57

Smittekjeden 57

Infeksjonsforebygging 59

Infeksjonsovervåking 62

Holdninger 62

KAPITTEL 5

Etikk i nyfødtmedisinen 64

Innledning 64

Hva er et etisk dilemma? 65

Etisk teori 66

Etiske prinsipper 69

Særegne problemstillinger innenfor nyfødtmedisinen 70

Norsk konsensus om behandlingsgrensene 72

Foreldrenes rett til å delta i beslutninger; jus og etikk	73
Å definere barnets beste interesse	76
Appellen fra barnet	76
Sykepleierens rolle i etiske diskusjoner	77
Forskningsetik	79
God forskningsskikk	80
Kliniske studier og barn	80
Oppsummering	81

DEL 2

Embryologi og obstetikk 83

KAPITTEL 6

Fosterets vekst og utvikling	86
Tidlig utvikling	86
Embryonalperioden	87
Placenta, navlesnor og fostervann	87
Placentahormoner	89
Føtalperioden	90
Fosterets blodsirkulasjon	93
Flerlingsvangerskap	94
Prenatal diagnostikk	95

KAPITTEL 7

Fra fødeavdeling til nyfødt intensivavdeling – Komplikasjoner i svangerskap og ved fødsel	98
Hypertensive komplikasjoner	98
Preeclamsi	98
Eclamsi	99
HELLP-syndrom	100
Uterusruptur	101
Placentaløsning	102
Navlesnorsprolaps	103
Skulderdystoci (fastsittende skulder)	104
Prematuritet	105
Vekstretardasjon	107
Overtidig svangerskap	108
Operative forløsninger (Vakuume-kstraksjon/tang)	109
Mors helsetilstand etter komplisert svangerskap og fødsel	110

DEL 3

Neonatologi 113

KAPITTEL 8

Vanlige problemer i nyfødtperioden	116
Fødselstraumer	116
Forbigående pusteproblemer	121
Temperaturregulering	124
Gulsott	126
Mineralstoffskiftet	136
Nyreproblemer	142
Hypo- og hyperglykemi (karbohydratstoffskiftet)	145
Hematologiske problemer og avvik	149
Huden og hudproblemer	157
Kromosomavvik	158
Syndromer	160
Mindre avvik ved undersøkelse av nyfødte	161
Evaluerings av hørsel og syn	164

KAPITTEL 9

Enteral og parenteral ernæring	165
Intrauterin ernæring og vekst	165
Omstilling til ektrauterint liv	165
Nasjonale retningslinjer	166
Nye norske undersøkelser vedrørende ernæring	166
Hvordan skal barn født betydelig før termin ernæres?	167
Tidlig aggressiv ernæring	167
Kroppssammensetning og energireserve ved fødselen	168
Vekttap og væsketilførsel	168
Parenteral ernæring (PN)	169
Protein	169
Fett	170
Karbohydrat	171
Morsmelk	171
MEF/MEN	172
Praktiske forhold ved gjennomføring av enteral ernæring	173
Tilsetninger og forsterkninger til morsmelk	173

Alternativer til morsmelk: PreNanHy, Enfalac, Nan1 og Collett	174
Vitamintilskudd	174
Natrium	175
Selvregulering	175
Mor-barn-vennlig-initiativ	175
Ernæring til «friske» barn innlagt på nyfødtseksjonen	175
Morsmelkbank	176
Kvalitetsindikatorer for ernæring av premature barn	176
Nasjonale anbefalinger for spedbarns- ernæring 2001	177
Tørstefeber	177
Stramt tungebånd	178

KAPITTEL 10

Perinatale infeksjoner	180
Immunsystemet	180
Immunologisk samliv mor–barn intrauterint	183
Har nyfødte til termin nedsatt immunforsvar?	185
Morsmelk	187
Sepsis og meningitt hos premature og nyfødte < 2 måneder	190
Soppinfeksjoner	195
Candidainfeksjoner	195
Aspergillus	196
Herpes simplex-virus	198
Cytomegalovirus, CMV	200
Varicella Zoster virus, VZV	202
Hepatitt B	204
Hepatitt C-virus	205
Infeksjon med HIV hos barn og nyfødte	206
Toksoplasmose	207
Rubella / røde hunder	208
Syfilis	209
Tuberkulose	210

KAPITTEL 11

Medikamenter til nyfødte	212
Forbruk av medikamenter	212

Ulike former for administrasjon av medikamenter	213
Fordeling av medikamenter i kroppen	216
Omdannelse av legemidler	217
Bilirubin	218
Farmakodynamikk	219
Retningslinjer for klinisk bruk av legemidler	219

DEL 4

Støtte til det nyfødte barnet og familien 221

KAPITTEL 12

Møtet med familien på nyfødtavdelingen	224
Kriseteori	224
Ulike faser i kriseforløpet	225
Å møte «vanskelige foreldre»	226
Å støtte foreldre og bidra til mestring	227
Søsken	237
Familier fra andre kulturer	240

KAPITTEL 13

Samspill mellom for tidlig fødte barn og foreldre	244
Samspill	244
Samspill på nyfødtavdelinger	246
Hva er samspill?	247
Betydningen av godt samspill for utviklingen hos det for tidlig fødte barnet	248
Forhold som kan bidra til vanskelig samspill mellom foreldre og for tidlig fødte barn	250
Tiltak/intervensjoner	256
Konklusjon	258

KAPITTEL 14

Smertefysiologi	259
Nervesystemet	259
Plastisitet	262
Endret smerteopplevelse	263

KAPITTEL 15**Smertebehandling 267**

Kan vi si noe om barnets smerte-
opplevelse? 268

Smerteformidling 270

Berøring 277

Konsekvenser av smerter på kort
sikt 278

Konsekvenser av langvarige og/eller
stadig repeterende smerter 279

Smerteskåringsverktøy 281

KAPITTEL 16**Medikamentell smertebehandling
i nyfødtp perioden 284**

Generelle farmakologiske
aspekter 284

Lokal anestesi 284

Andre analgetika 285

KAPITTEL 17**Grunnleggende sykepleie til nyfødte 289**

Observasjon og vurdering knyttet til
respirasjonen 289

Observasjon og vurdering knyttet til
sirkulasjon 292

Sentrale observasjoner og tiltak knyttet
til respirasjon og sirkulasjon 294

Observasjon og vurdering knyttet til
ernæring 294

Observasjon og vurdering knyttet til
eliminasjon 295

Hyperbilirubinemi hos nyfødte 295

Hypoglykemi hos nyfødte 297

Sykepleieoppgaver ved vanlige under-
søkelser i en nyfødtafdeling 298

Spinalpunksjon 300

KAPITTEL 18**Amming 301**

Innledning 302

Hvordan gjøre neonatal-avdelingen
ammevennlig? 302

Ammeforekomst 304

Start av melkeproduksjon 306

Oppbevaring og håndtering av mors-
melk 310

Hud-mot-hud-kontakt 310

Ammeveiledning 311

Observasjon, dokumentasjon og forstå-
else av ammeprosessen 313

Grunnleggende praktisk amme-
hjelp 314

Amming av flerlinger 318

Alternativ til flaske 318

Koppmating 320

Hjelpemidler 321

Veiling av barn før og etter
ammning 324

Amming av premature barn 324

Amming av barn med leppe-gane-
spalte 328

Amming av barn med Downs syn-
drom 329

Amming av barn med respirasjonspro-
blemer 329

Hjemreise 329

Når ammingen ikke fungerer eller
melken ikke strekker til 331

Avslutte melkeproduksjon ved barns død
eller sykdom hos mor 332

Amming og medikamenter 333

Referanser til Nyfødtsykepleie bind I 335

Stikkordregister 359